

FEKETE GYULA GYŐZTES OPERÁJA

Az énekhang nem tűri az erőszakot

NEM VITÁS, az október 26-i dátum mágnesként vonzza a magyar operabemutatókat. 1969-ben ezen a napon mutatták be Petrovics Emil *Bűn és bűnhődés* című háromfelvonásosát, négy évvel később pedig Szokolay Sándor *Sámsonját*. Idén tovább bővült a lista, mégpedig *Fekete Gyula A megmentett város* című operájával. Fekete Gyula – aki többek között *Bozay Attilánál* tanult – egyike volt azoknak, akik a szerző halála után befejezték az 1999-es milenniumi operapályázaton győztes Bozay-opera hangszerelését. A megmentett város ugyanezen a pályázaton az egyfelvonásos kategóriában bizonyult a legjobbnak. Az **Eörsi István** azonos című „komitragédiájából” készült librettót a dráma írója és a zeneszerző közösen alkotta meg, az operaházi bemutató karmestere Kesselyák Gergely, rendezője Halász Péter volt. Fekete Gyula zeneszerzőt A megmentett városról kérdeztük.

» **Miért esett a választása erre a darabra, amely sokak szerint nem igazán operának való?**

» **Eörsi** műve az első pillantásra talán kevésbé tűnik alkalmasnak operai feldolgozásra, a darab ugyanakkor nagyon erőteljes. A történet a középkori Itáliában játszódik, ám mondanivalója – kivált Kelet-Európában – sajnos mindig is időszerű volt, ma is az. (Egy kisváros lakói addig addig jelentgetik fel egymást, amíg győz az erőszak, minden felnőtt elpusztul, csak

a gyerekek maradnak életben.) A librettó dramaturgiai statikusságát nem vitatom, de számomra pont ez jelentette a legnagyobb művészi kihívást: a szoborszerűen merev jellemeket a zene öltözteti fel, a hátborzongatóan egyenes vonalú cselekménnyel a muzsika sokszínűsége áll szemben. Úgy érzem, a jelmezek és a rendezés is sikerrel hangsúlyozta ezt az ellentétet.

» **Ha már az ellentétet említi: a komor történethez képest a zene megdöbbentően lírai, nyelvezetében ugyanakkor merészen eklektikus. A partitúrában találunk szabályos da capo áriát ugyanúgy, mint szembeötlően puccinís megoldásokat...**

» Igen, ugyanez általánosságban is érvényes: túlságosan egyértelmű lett volna „csúnya zenét” írni a „csúnya történethez”. A stílus eklektikussága pedig szintén tudatos. Részben ez is a darab időtlenségét kívánja érzékeltetni, részben pedig nem tudok és nem is kívánok teljesen elszakadni attól az operai örökségtől, amely Monteverditől Wagnerig, Mozarttól Pucciniig maig meghatározza ezt a műfajt. Nem baj, ha a hallgatónak A megmentett város Vilmosának nadrágszerepéről azonnal a *Figaro* Cherubinja jut az eszébe, ahogy az sem baj, ha – ahogy remélem – belefeledkezik egy szép ívű dallamba. Az énekhang különben is különleges bánásmódot igényel, nem tűri az erőszakot. Sok opera bukkant már el azon, hogy a zeneszerző hangszerként, absztrakt módon kezelte az ének-

hangot, helyett, hogy dallamokat írt volna rá. A bel canto nem egy zenetörténeti fogalom, hanem az emberi hang természetes megnyilvánulása. Nem szégyen *Bellini*t, *Verdi*t vagy *Puccini*t tanulmányozni, ha az ember az operakomponálás rejtelmeivel szeretne megismerkedni. Az eklektikusságot pedig talán a kor levegője is hordozza: a nyolcvanas évek végén még voltak olyan zeneszerző-személyiségek, akiknek a művei stílári szempontból meghatározó jelentőségűek voltak – legalábbis számomra. Ma már nincs ilyen út, pontosabban fogalmazva: az út keresése, az utak sokfélesége maga az út.

Zsoldos Dávid

Az 1962-ben Kalocsán született Fekete Gyula 1989-ben kapott zeneszerzés-diplomát a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen, mesterfokozatát a Roosevelt University (Chicago, USA), doktori fokozatát 1996-ban a Northwestern University (Evanston, USA) zenei fakultásán szerezte. 1997-től a Zeneakadémián oktat zeneszerzést és hangszerelést, 1998-tól a Magyar Zeneszerzők Egyesületének elnökségi tagja. 1999-ben elnyerte a Római Magyar Akadémia ösztöndíját, 2001-ben pedig az Eötvös József-ösztöndíjat. Ugyanebben az évben Erkel-díjjal tüntették ki, 2002 nyarán a semmeringyi nyári akadémia vendégprofesszoraként tanított. Számos vokális és hangszeres mű mellett eddig három egyfelvonásos operát komponált: *Római láz* (1992 – Edith Wharton *Roman Fever* című novellája alapján), *A megmentett város* (1999), *Benedek-játék* (2000 – gyermekopera, Kroó András szövegére).

A megmentett város lakói

